

T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi programı 2017 yılı proje teklif çağrısı ilan edilmiştir.

Çağrı kapsamında desteklenen yatırım konuları

[Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik yeni tesislerin yapımı](#)

[Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik mevcut faal olan veya olmayan tesislerin kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenilenmesi](#)

[Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik kısmen yapılmış yatırımların tamamlanması](#)

[Ekonomik Yatırımlar](#)

[Yenilenebilir Enerji Kaynakları kullanan Yeni Seraların yapımı](#)

[Tarımsal Faaliyetlere yönelik yapılmış/yapılacak tesislerde ve Mevcut Modern Seralarda kullanılmak üzere; Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından Elektrik Üreten Tesislerin yapımı](#)

[Tarımsal Üretim Yönelik Sabit Yatırımlar](#)

[Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübrelerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması](#)

[Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları](#)

[Kırsal Turizm Yatırımları](#)

[Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri](#)

El Sanatları ve Katma Değerli Ürünler
Bilişim Sistemleri ve Eğitimi

Son başvuru tarihi: **11 Aralık 2017, Pazartesi**

Tanımlar

Tanım	Açıklama
İl Proje Değerlendirme Komisyonu	Vali yardımcısı başkanlığında; il gıda, tarım ve hayvancılık müdürlüğü, yatırım izleme koordinasyon başkanlığı veya il özel idaresi genel sekreterliği, il çevre ve şehircilik müdürlüğü, ticaret borsası, ziraat odası başkanlığı ile ihtiyaç duyulması halinde proje konusuna göre belirlenecek diğer ilgili üniversite, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumu temsilcilerinden en az beş kişiden oluşturulan ve bu Tebliğ kapsamında ilinde yapılan proje başvurularını değerlendiren komisyon
İl Proje Yürütme Birimi	İl düzeyinde programın tanıtımından, projelerin uygulamasından ve tamamlanan projelerin izlenmesinden sorumlu olan, yapılacak iş ve işlemleri il müdürlüğü adına yürüten, ilgili şube müdürü ve elemanları ile gerektiğinde il müdürlüğü ve diğer kamu kurumu elemanlarının valilik oluruyla görevlendirilmesi ile oluşturulan en az 3 kişilik birim
Merkez Proje Değerlendirme Komisyonu	İl Proje Değerlendirme Komisyonu tarafından yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda uygun görülen öncelikle proje başvurularına ait değerlendirme raporlarını, ihtiyaç olması halinde uygun görülen proje başvurularını değerlendiren ve Genel Müdürlükçe aralarında ilgili Genel Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanının bulunduğu en az 5, en fazla 9 kişiden oluşturulan komisyon
Kırsal Alan	31/12/2012 tarihli TÜİK verilerine dayanılarak nüfusu 20 bin'den az olan tüm illerdeki yerleşim yerleri
Tarımsal Ürün Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar	Tütün hariç tüm Bitkisel Ürünler, Hayvansal Ürünler ve Su Ürünler Büyükbaş, Küçükbaş, Hindi ve Kaz Yetiştiriciliği, Su Ürünleri ve Kültür Mantarı üretimine yönelik sabit yatırım tesisleri
Kırsal Ekonomik Altyapı	Kırsal Turizm, Bilişim Sistemleri ve Eğitimi, El Sanatları ve katma değerli ürünler, Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri
Yeni Yatırım Tesisleri	Tarımsal ürünlerden belli bir ürünün işlenmesi, depolanması, paketlenmesi ile yenilenebilir enerji kullanan sera, kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından kırsal turizm ve tarımsal üretime yönelik sabit yatırım projelerine yönelik olarak henüz yapı ruhsatı alınmamış yatırım yerinde temelden yapılacak inşaat ve makine ekipman alımını kapsayan tesis
Kısmen Yapılmış Yatırımların	Tarımsal ürünlerden belli bir ürünün işlenmesi, depolanması, paketlenmesi ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırım projelerine yönelik olarak inşaatı yarım kalmış tesislerin inşaatının tamamlanması

Tamamlanmasına Yönelik Yatırım	ve gerekli makine ekipmanının alınımı ya da inşaatı tamamlanmış ancak üretime geçmemiş tesislerin makine ekipman alımlarını içeren proje
Kapasite Artırımı ve/veya Teknoloji Yenilenmesine Yönelik Yatırım	Faal olsun veya olmasın, çalışma ve üretim izinleri başvuru sahibi adına olmak üzere yasal izinleri alınmış ve tarımsal ürünlerden belli bir ürünün işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik olarak yapılmış tesisler, kırsal turizm hariç kırsal ekonomik altyapı yatırımları ile tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar için yeni teknolojiler içeren makine-ekipman alımları ve gerekli olması halinde inşaat giderini kapsayan yatırım
Yenilenebilir Enerji	Jeotermal, Biyogaz, Güneş ve Rüzgar Enerjisi
Avan Proje	Başvuru konusu olan tesise ait vaziyet planı ile tesisin ihtiyaçlarına göre elde edilen verilere dayanılarak hazırlanan plan ve kesitlerin yer aldığı proje
Tatbikat Projesi	Başvuru konusu olan tesisin ihtiyaçlarına göre arazi ve zemin etütleri yapılmış, yapı elemanları kesitlerinin ölçülendirilip boyutlandırıldığı, inşaat sistem ve gereçleriyle teknik özelliklerinin belirtildiği, mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat projeleri ile maliyet hesapları dahil her türlü ayrıntıyı içeren proje

Kimler başvurabilir?

Hukuki statü	Diğer koşullar
Gerçek Kişiler	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırıma konu olan işletmenin 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam etmesi ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi birinin 40 milyon TL'yi aşmaması gerekmektedir. • Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) veya Bakanlık (ör. TÜRKVET, Keçi-Koyun bilgi sistemi, Örtüaltı Kayıt Sistemi vs.) tarafından oluşturulmuş diğer kayıt sistemlerine son başvuru tarihinden önce kayıtlı olmak • Önceki tebliğler kapsamında hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılardan yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayanlar hibe başvurusunda bulunamazlar.
Tüzel Kişiler	<ul style="list-style-type: none"> • Yatırıma konu olan işletmenin 250 kişiden az yıllık çalışan istihdam etmesi ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi birinin 40 milyon TL'yi aşmaması gerekmektedir. • Önceki tebliğler kapsamında hibe sözleşmesi imzalayan yatırımcılardan yatırımını henüz nihai rapora bağlayamayanlar hibe başvurusunda bulunamazlar. • Tüzel kişilerin proje başvurusu, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru
	<ul style="list-style-type: none"> • Kollektif Şirketler • Limited Şirketler • Anonim Şirketler • Yukarıda sayılanların

oluşturdukları ortaklıklar

- Tarımsal amaçlı Kooperatifler, Birlikler ile bunların Üst Birlikleri

tarihinden önce yetki almış olması ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmiş olmaları gerekir.

- Bu programa proje başvurusu yapılması, ortaklık kurulması, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetkili kurullarından son başvuru tarihinden önce yetki almış olması ve bu yetki belgesini proje başvurularında ibraz etmelidir.
- Başvuruda bulunacak tüzel kişilikler, yetkili kurul ve/veya organlarından; Tarıma Dayalı Ekonomik Yatırımların Desteklenmesi Programına başvuru, ortaklık yapılması, hibe sözleşmesi imzalanması ve uygulamaların gerçekleştirilmesi konularında yetki almış olmalıdır. Bu yetki belgesi hibe başvuruları ile birlikte sunulmalıdır. Örneğin, hibe başvurusu şirket adına yapılıyorsa, başvuruyu imzalayarak sunan kişinin yetkilendirildiğine dair yetkili organ kararı, kooperatif adına kooperatif başkanı tarafından yapılan bir başvuruda ise, kooperatif başkanına yetki veren yönetim kurulu kararı (kooperatif genel kurul kararı ile yönetim kurulu bu tip yetkilendirmeler için yetki almışsa) hibe başvurusu ekinde verilmelidir.
- Tarımsal Amaçlı Kooperatifler ve Birlikler hariç, Tüzel Kişi ortaklarının gerçek kişi olması halinde ortaklar Gerçek Kişi olarak hibe başvurusunda bulunamaz. Ayrıca Tüzel Kişi ortaklarının Tüzel Kişi olması halinde de Tüzel Kişi ortaklar ayrı olarak hibe başvurusunda bulunamaz. Gerçek ve/veya Tüzel Kişiler kendileri hibe başvurusunda bulunmaları halinde oluşturdukları ya da oluşturacakları farklı Tüzel Kişi olarak ayrıca hibe başvurusunda bulunamaz.
- Kollektif Şirket, Limited Şirket ve Anonim Şirket şeklinde kurulmuş olan şirketlerin aralarında oluşturulacak ortaklıklar için görev, sorumluluk, ortaklıktaki payların detaylı olarak belirlendiği noter tasdikli sözleşme yapılmalıdır. Başvurular, ortaklığı oluşturan tüzel kişiliklerden birisi adına yapılır.
- Ortaklıklar oluşturularak başvuru yapılması durumunda, proje başvuru sahibi tüzel kişilik yatırımcı sıfatı ile tüm uygulamaları gerçekleştirecektir. Satın alma işlemleri ve tüm finansal işlemler (faturaların düzenlenmesi, ödemeler vb.) başvuru sahibi ortak tarafından gerçekleştirilecektir. Ortaklık sonucunda yeni bir tüzel kişiliğin oluştuğu ve bu tüzel kişiliği de başvuru sahibi ortağın temsil ettiği kabul edilmektedir. Ortaklık şeklindeki başvurularda, satın alma işlemleri, özellikle fatura düzenlenmesi ve

ödemelerle ilgili konularda sonradan çıkabilecek sorunlar nedeniyle bu husus başvuru sahipleri tarafından dikkate alınmalıdır.

- Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) veya Bakanlık (ör. TÜRKVET, Keçi-Koyun bilgi sistemi, Örtüaltı Kayıt Sistemi vs.) tarafından oluşturulmuş diğer kayıt sistemlerine son başvuru tarihinden önce kayıtlı olmak (Başvuru sahibi tüzel kişiliğin Bakanlık tarafından oluşturulan Çiftçi Kayıt Sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulan diğer kayıt sistemlerine kaydı esastır. Bu nedenle tüzel kişiliği oluşturan bireylerin ayrıca kayıt olmaları gerekmektedir.)
- Bakanlık tarafından oluşturulan Çiftçi Kayıt Sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulan diğer kayıt sistemlerine kayıtlı olmayan şirketler de, yukarıda belirtilen nitelikleri sağlayan şirketlerle ortaklık yaparak ortak üye olarak projeye katılabilir. Ancak, başvuru sahibi, mutlaka Bakanlık tarafından oluşturulan Çiftçi Kayıt Sistemine veya Bakanlık tarafından oluşturulan diğer kayıt sistemlerine başvuru tarihinden önce kayıtlı olmalıdır.
- Başvuruya esas proje konusunun kuruluş tüzüklerinde/ana sözleşmelerinde bulunan faaliyet konuları arasında yer alması gerekmektedir.
- Tarımsal amaçlı kooperatiflerin, ekonomik faaliyetlere yönelik bir yatırım konusuna başvuru yapabilmesi için, Bakanlık tarafından onay verilmiş tüzüğünde, o yatırımı yapabileceği konusunda bir hüküm bulunması ve son genel kurulda gündeme alınıp karara bağlanmış olması gereklidir.
- Tüzel Kişiler, başvuruları ile birlikte, halen geçerli olan tüzük/ana sözleşmesinin yer aldığı Ticaret Sicil Gazetesi ile Tebliğin Resmi Gazete’de yayım tarihinden sonra Ticaret ve Sanayi Odasından alınmış Faaliyet Belgesini vermelidirler.

Yatırımın Süresi:

- Yatırım projelerinin fiziki olarak tamamlanma son tarihi 01.10.2018’dir.
- Mücbir sebepler dışında, yatırımın süresi içerisinde fiziki olarak tamamlanamaması halinde yatırımcının gerekçeleriyle birlikte 01.10.2018 tarihinden en az bir ay öncesinden talep etmesi ve idarece de uygun görülmesi halinde projenin kalan kısmının yatırımcı tarafından kendi kaynakları ile tamamlaması şartıyla il müdürlüğünce en fazla 90 gün süre uzatımı verilir. Bu durumda; 01.10.2018 tarihi itibarıyla fiziki olarak gerçekleştirilen işler mahallinde tespit edilerek bir tutanağa bağlanır. Verilen bu süre içerisinde yatırımın tamamlanması ve nihai rapora bağlanması durumunda 01.10.2018 tarihinden önce fiziki olarak gerçekleştirilen işler hibe esas

proje gideri olarak değerlendirilir. 01.10.2018 tarihinden sonra fiziki olarak gerçekleştirilen işler aynı katkıyla karşılanır ve ödeme talebi bu çerçevede düzenlenir.

Yatırım Konuları ve İllere Göre Önceliklendirme

Kısaltma	Açıklama
BÜİ	Bitkisel Ürün İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması
HÜİ	Hayvansal Ürün İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması
SÜİ	Su Ürünlerin Ürün İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması
ÇES	Çelik Silo (tarımsal ürünlerin depolanması)
SHD	Soğuk Hava Deposu
SER	Yenilenebilir Enerji Kullanan Seralar
YEÜ	Yenilenebilir Enerji Üretim Tesisleri
HOG	Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübre İşlenmesi Paketlenmesi ve Depolanması
TÜY	Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar
KTY	Kırsal Turizm Yatırımları
ÇFG	Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesi
ELS	El Sanatları ve Katma Değerli Ürünler
BSY	Bilişim Sistemi Yatırımları

İllere göre yatırım konuları öncelik sıralaması:

<https://1drv.ms/b/s!AvA4x730IOhb9G2qfn982AvgkFtf>

Destekleme Tutarı

- Proje başına destek tutarı üst limiti aşağıda "Desteklenen Yatırım Konularına göre Destek Tutarı Üst Limitleri" kısmında belirtilmektedir.
- Hibeye esas proje tutarı alt limiti: 30 bin TL
- Destekleme Oranı: Azam %50 (Proje toplam tutarının hibeye esas proje tutarını aşması durumunda, artan kısma ait işlerin proje sahiplerince aynı katkı olarak finanse edilmesi ve yatırım süresi içerisinde tamamlanması gerekir.)
- Küçük ve Orta Ölçekli Ekonomik Faaliyetlere yönelik yatırım tesislerinin desteklenmesi amaçlandığından, başvuruda belirtilen proje toplam tutarı ile yatırım konusunun tam olarak gerçekleşmesi gerekmektedir. Büyük bir projenin kısmi gerçekleştirilmesi veya bölümler/üniteler şeklinde program kapsamında yapılmasına yönelik olarak hazırlanan proje başvuruları kabul edilmez.
- Proje bütçelerinin KDV hariç olarak hesaplanması gerekmektedir. KDV ve iade alınan diğer vergiler destek kapsamında değildir.

Desteklenen Yatırım Konularına göre Destek Tutarı Üst Limitleri

Ekonomik Yatırımlar

Yatırımın Destek Tutarı Üst Limiti

Niteliği BÜİ* HÜİ** SÜİ SHD ÇES HOG TÜY YEÜ SER

01 - Yeni Tesis	1.000.00 TL	1.000.00 TL	1.000.00 TL***	1.000.00 TL	1.000.00 TL	1.000.00 TL	1.000.00 TL***	-	1.000.00 TL
02 - Kapasite Artırımı ve Teknoloji Yenileme	750.000 TL	750.000 TL	750.000 TL***	-	-	-	750.000 TL***	750.000 TL	750.000 TL****
03 - Tamamlama	875.000 TL	875.000 TL	875.000 TL***	-	-	-	875.000 TL***	-	-

IPARD kapsamında olmayan 39 il: Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Batman, Şırnak, Bartın, Iğdır, Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye, Düzce

IPARD kapsamındaki 42 il: Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Mersin, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Van, Yozgat, Aksaray, Karaman, Ardahan

*IPARD kapsamındaki 42 ilde BÜİ konu başlığında “Yaş meyve sebze tasnif, paketlenme ve depolama yatırımları hariç” Bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlar destek kapsamındadır. Yaş meyve sebze tasnif, paketlenme ve depolama yatırımları, Yaş meyve sebzelerin tasnifi (boy, renk vb.) paketlenmesi (yıkamış, yıkamamış, dondurulmuş, dondurulmamış) ve soğuk hava deposunda depolanması proseslerinin tamamını sağlayan yatırım ifade eder. Örneğin, domatesin boylanarak paketlenip soğuk hava deposunda saklanması sağlayan tesis bu yatırım adı altında ifade edilir. Ancak, domatesin suyunun çıkartılması, kurutulması, salça yapılması, doğranması gibi işlemlere tabi tutulması halinde bu kapsamda değerlendirilmez, BÜİ kapsamında değerlendirilir.

** IPARD kapsamındaki 42 ilde HÜİ konu başlığında Hayvansal ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması konusunda sadece “Ham derinin işlenmesi ve günlük en fazla 20 baş hayvan kesim kapasiteli mezbaha” konusundaki yatırımlar hibe desteği kapsamındadır.

*** IPARD kapsamındaki 42 ilde geçerli değil.

**** Tüm illerde sera tesisleri için Tamamlama ve Kapasite Artırımı-Teknoloji Yenileme nitelikli hibe başvurusu yapılamaz. Ancak, Mevcut Seralar için sadece Yenilenebilir Enerji Kullanımına yönelik başvuru yapılabilir ve bu başvurular Kapasite Artırımı-Teknoloji Yenileme olarak değerlendirilir.

Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları

Yatırımın Niteliği	Destek Tutarı	Üst Limiti		
	KTY	ÇFG	ELS	BSY

01 - Yeni Tesis	750.000 TL	-	-	-
02 - Kapasite Artırımı ve Teknoloji Yenileme	-	250.000 TL*	250.000 TL	250.000 TL*
03 - Tamamlama	-	-	-	-

IPARD kapsamında olmayan 39 il: Adana, Adıyaman, Antalya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bitlis, Bolu, Edirne, Eskişehir, Gaziantep, Gümüşhane, Hakkari, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kırşehir, Kocaeli, Muğla, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt, Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Zonguldak, Bayburt, Kırıkkale, Batman, Şırnak, Bartın, Iğdır, Yalova, Karabük, Kilis, Osmaniye, Düzce

IPARD kapsamındaki 42 il: Afyonkarahisar, Ağrı, Amasya, Ankara, Aydın, Balıkesir, Burdur, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Giresun, Hatay, Isparta, Mersin, Kars, Kastamonu, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muş, Nevşehir, Ordu, Samsun, Sivas, Tokat, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Van, Yozgat, Aksaray, Karaman, Ardahan

*IPARD kapsamındaki 42 ilde geçerli değil.

Desteklenen Harcama Kalemleri ve İlgili Koşullar

Harcama Kalemi	Ortak Koşullar	Harcama Kalemlerine Has Koşullar
İnşaat İşleri	<ul style="list-style-type: none"> Satın almaya yönelik tüm işlemler, www.tarim.gov.tr adresinde yayınlanacak olan Satın Alma Kitabında belirtilen usul ve esaslar doğrultusunda hibe sözleşmesi akdedildikten sonra başlatılır ve gerçekleştirilir. Yatırımcılar tarafından, proje kapsamında satın alınacak ve hibe desteği verilecek tüm makine, ekipman, malzeme ve inşaat işleri ihale sonucunda belirlenen yüklenicilerle yapılacak sözleşmeler kapsamında sağlanır. Yatırımcılar ve ortakları tarafından sürekli çalıştırılan düzenli, dönüşümlü, yarı-zamanlı ve geçici olarak işe 	<ul style="list-style-type: none"> Program kapsamında hibe desteği verilecek inşaat işleri alım giderleri, projenin faaliyete geçmesi için kaçınılmaz olan inşaat işlerini kapsar. İkinci el mal alım giderleri desteklenmemektedir. Yeni yatırım başvurularında hibeye esas proje gideri sadece inşaat faaliyetinden ibaret olamaz. Ancak çelik silo, soğuk hava deposu ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanan sera yatırımları sadece inşaat faaliyetinden ibaret olabilir. İnşaatın yapılma yöntemi ile kullanılacak teknolojiyi açıklayan, inşaat işleriyle doğrudan ilgili malzeme, işçilik, makine, ekipman kullanım veya iş makinesi giderlerini kapsayan ve gider türü, ölçü birimi, miktar, birim fiyat ve tutar ayrıntılarını da ihtiva eden taslak yapım şartnameleri ve uygulama aşamalarını süreleriyle birlikte gösterir bir iş programı da proje başvuruları ekinde sunulur. İnşaat işleriyle ilgili mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat ve çevre

- alınmış kişiler, kamu çalışanları, kamu kurumları ile kamu tüzel kişiliğine haiz kuruluşlar yüklenici olamaz.
- Hibe esas proje tutarını oluşturan, hibe desteği verilecek proje giderleri mutlaka teknik projeye ve piyasa etütlerine dayandırılır ve proje başvurularında ayrıntılı olarak belirtilir.
 - Hibe sözleşmesine bağlanan hibe esas proje tutarı uygulama sürecinde artırılmaz. Ancak sözleşmeye bağlanan tutarı aşmamak kaydıyla gider kalemleri arasında ilgili maddelerde belirtilen kısıt ve limitlere aykırı olmamak üzere aktarımlar yapılabilir.
 - Yatırımcı, hibe esas proje giderlerinden inşaat ve makine ekipmanı ayrı ayrı ihale edebileceği gibi bu giderlerin tamamını tek bir ihale şeklinde de gerçekleştirebilir.
 - Proje sahiplerinden, ortaklarından veya işbirliği yapılan kişi ve kuruluşlardan herhangi biri tarafından hibe sözleşmesi öncesi edinilmiş arazi, bina, makine ve ekipmanlar, aynı katkı olarak proje yatırım tutarına dahil edilmez.
 - Hibe sözleşmesi imzalandıktan sonra, hibe esas proje giderleri dışında kendi kaynaklarını kullanarak yatırımcılar tarafından bina, malzeme, makine ve düzenlemesine ait uygulama projelerinin ve bu projelere ait metraj ile keşif özetlerinin imzalı suretleri incelenmek üzere hibe sözleşmesi ekinde sunulmuş olması gerekir. İnşaat işleriyle ilgili mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat ve çevre düzenlemesine ait uygulama projelerinin hazırlayan kişinin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır.
 - İdari Kısımlarla ilgili harcamalar, hibe esas inşaat giderinin %15'ini, Çevre Düzenlemelerinde de hibe esas inşaat giderinin %15'ini aşamaz.
 - İdareye ait personel odaları, yatakhane, yemekhane, bakıcı evi, teşhir ve satış reyonu, bekçi kulübesi idari kısım olarak değerlendirilir, bahçe duvarı, çit, tesis bahçesinin düzenlenmesi gibi bölüm ve bunlara ait giderler çevre düzenlenmesi olarak değerlendirilir ve bu maddenin beşinci fıkrası gereği işlem görür. Bakıcı evi hibe esas projeye esas proje maliyeti içinde 60 bin TL'yi aşamaz. Çevre Düzenlemesinde çim ekimi, ağaç alımı, aydınlatma, sulama sistemi gibi giderler projelendirilmesi halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
 - Mesken ve benzeri yapıları kapsayan proje başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.
 - İnşaat işleri ile ilgili ulusal mevzuat gereğince alınması gerekli izin, ruhsat, denetim işleri ve uygulamalarda yapılması zorunlu olan tüm işlemlerin yerine getirilmesinden yatırımcılar sorumludur.
 - Çelik Silo, Sera ve Soğuk Hava Deposu yatırımları hariç Yeni Tesis ve Tamamlama yatırımlarında inşaat gideri, hibe esas proje tutarının %80'inden fazla olamaz. Kapasite Artırımı ve/veya Teknoloji Yenilemeye Yönelik Yatırımlarda ise inşaat gideri hibe esas proje tutarının %20'sinden fazla olamaz. Ancak Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarına yönelik başvurularda bu oran aranmaz.

ekipman ile işgücüne yönelik olarak yapılacak herhangi bir katkı, yatırım süresi içerisinde tamamlanması koşulu ile aynı katkı olarak değerlendirilir.

- Çelik Silo ve Soğuk Hava Deposuna ait giderlerin tamamı yeni tesis başvurularında inşaat gideri olarak bütçelendirilebilir. Mevcut tesisin (örneğin BÜİ/HÜİ/SÜİ) bir unsuru olarak yapılacak Çelik Silo ya da Soğuk Hava Deposuna ait Kapasite Artırımı - Teknoloji Yenilenmesine yönelik başvurularda da giderlerin tamamı inşaat gideri olarak bütçelendirilebilir.
- Yenilenebilir Enerji olarak jeotermal kaynağın kullanılacağı yatırımlarda kuyu maliyetinin hibe desteğinden yararlanabilmesi için; elde edilen enerjinin mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesiste kullanılması şarttır. Sadece jeotermal kuyu için hibe desteği verilmez. Jeotermal kuyu ile ilgili hibe ödemesi yapılabilmesi için sondaj neticesinde pompa tecrübesi sonucu yeterli suyun çıkarılması ve işletme ruhsatının alınmış olması gerekmektedir. Jeotermal kuyunun farklı parselde olması durumunda isale hattına hibe desteği ödenmez.
- Yenilenebilir enerji olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi kullanacak bütün yatırım konularında yenilenebilir enerji üretimi mevcut veya kurulacak tesisin kurulu güç üzerinden hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini ve en fazla %110'unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerji; mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının %110'unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır. Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanır.
- Yenilenebilir Enerji olarak Biyogaz, Güneş ve Rüzgar Enerjisi kullanarak elektrik üretecek bütün yatırım konularında enerjinin ulusal şebekeye bağlanması şarttır. Hibe ödemeleri bağlantı sözleşmesinde belirtilen kurulu güç üzerinden yapılır. Bağlantı

sözleşmesinde belirtilen gücün, bağlantı izni ve ruhsatı veren kurundan kaynaklanan sebeplerle, projesinde öngörülen kurulu gücün %51'in altına düşmesi ve bu durumun da resmi belgelerle tespit edilmesi halinde, yenilenebilir enerji üretim tesisi başvurularında hibe sözleşmesi tasfiye edilerek teminat yatırımcıya iade edilir. Yenilenebilir enerji üretimi, başvuruya esas yatırım projesinin bir ünitesi ise, bu durumda projede enerji ünitesine ait giderler hibeye esas proje tutarından düşürülerek, yatırımın geri kalan kısmı hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Yenilenebilir enerji üretiminde %51 kurulu güç hesaplanırken mevcut trafo üzerinden değil işletmeye ait kapasite raporundaki mevcut makinelerin çalışma süreleri ve güçleri dikkate alınarak hesaplama yapılır.

- Yapılacak işlerle ilgili Teknik Şartnameler, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Genel Teknik Şartnamesi ile yürürlükte olan ilgili diğer şartnamelerine uygun olarak düzenlenmeli veya Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Teknik Şartnamelerinin kullanılacağı yatırımcı tarafından taahhüt edilmelidir. Ayrıca hazırlanacak olan bu teknik şartnamede kullanılacak malzemelerin niteliği marka verilmeden detaylı olarak açıklanmalıdır. Hibe başvuru aşamasında, proje başvuru sahibi inşaat işlerine yönelik olarak Avan veya Uygulama/Tatbikat/Kati Proje sunmak konusunda serbesttir. Ancak, hibe sözleşmesi aşamasında onaylanmış tatbikat/uygulama projeleri sunulması zorunludur. Proje başvuru sahipleri tarafından, Avan Projelere dayanılarak oluşturulacak hibeye esas proje tutarlarında oluşabilecek yanlışlar ve sapmalardan proje sahipleri sorumludurlar.
- Avan Proje ile başvurulması halinde hazırlatılacak mimari projeye uygun makine yerleşim planı, inşaat, elektrik ve sıhhi tesisat projeleri yaklaşık maliyetleri veya toplam inşaat alanının

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının metrekaresine birim fiyatları ile hesaplanan yaklaşık maliyeti başvuru dosyasında bulunmalıdır. Bu durumda projelerde onay şartı aranmaz. Hibe sözleşmesi aşamasında ise ilgili kanun ve mevzuatlara uygun proje değişiklikleri yapılabilir, bu durumda oluşacak fiyat artışları aynı katkı olarak karşılanır.

- Tatbikat Projesi ile başvurulması halinde mimari, statik, elektrik, sıhhi tesisat vb. projeler ile bunların ayrıntılı metraj ve yaklaşık maliyetlerinin sunulmuş olması gerekir. Hibeye esas bu projenin; Serbest Müşavirlik Mühendislik Belgesi ve/veya Büro Tescil Belgesine sahip, gerekli meslek disiplinlerini (Ziraat Mühendisi, İnşaat Mühendisi vb.) barındıran kurum ya da kişi/kişilerce hazırlanmış ve onaylanmış olması gerekmektedir.
- Program çerçevesinde yapılacak Yeni Makine, Ekipman ve Malzeme alımları, üretimi de içeren bir proje bütününe parçası olduğu takdirde finanse edilir.
- Yeni yatırım başvurularında hibeye esas proje gideri sadece Makine ve Ekipman alım giderinden ibaret olamaz.
- Makine Tamir ve Parça alım giderleri (Ör. Kurutma fırınının içerisinde bulunan yıpranmış/arızalı fırın paletlerinin tamiri ya da değiştirilmesi) ve Laboratuvar Sarf Malzemeleri desteklenmemektedir.
- Tamamlama ve kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenilenmesine yönelik proje tekliflerinde hibeye esas proje tutarının tamamı makine ve ekipman alım giderinden ibaret olabilir.
- Makine ve Ekipman alımlarında, alım bedeli ile proje sahasına teslim giderleri, montaj giderleri tek bir alım faturası şeklinde düzenlenmesi durumunda hibe desteği verilir. Ayrı faturalandırılması durumunda sadece mal alım bedeline hibe desteği verilir.
- Makine ve Ekipman ile ilgili taslak teknik şartname proje başvuruları

Makine,
Ekipman
ve
Malzeme

ekinde sunulur ve projede kullanım amacı belirtilir.

- Makine, Ekipman ve Malzeme alım giderleri kapsamında, demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alımı gibi giderler ve tesis tamamlandıktan sonra tesisin işletilmesine yönelik hammadde veya malzeme giderlerine hibe desteği verilmez. Ancak kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından kırsal turizm konusunda yapılan başvurularda demirbaş eşya, mobilya, mefruşat alım giderleri hibe kapsamında değerlendirilir.
- Trafo satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.
- Yenilenebilir Enerji Kaynaklarından enerji üreten tesisler hariç enerji nakil hattı satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.
- Yeni Tesis ve Tamamlama konusu dışında jeneratör satın alımları hibe desteği kapsamında değildir.
- Bilişim sistemleri ve eğitimi ile ilgili satın alımlar; Makine, Ekipman ve Malzeme alım giderleri kapsamında değerlendirilir.
- Ekonomik yatırım konularında Makine, Ekipman ve Malzeme alım giderlerine ait teknik şartnameyi, metraj ve keşfi, makine yerleşim planını ve bina büyüklüğü ile alınan makinelerin uyumlu olduğuna dair raporu hazırlayan ve tasdik eden kişilerin ilgili meslek odasına kayıtlı olması şarttır. Makine ekipman alımlarında özel imalat makineler hariç Deney Raporu, TSE ve/veya CE belgesi olması şarttır. Kırsal Ekonomik alt Yapı Yatırımlarından Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik Altyapı Sistemleri hariç, kendinden hareketli/çekilebilir makine, taşınabilir depo vb. giderlere hibe desteği verilmez. Küçükbaş/Büyükbaş için sabit yatırımlarda kullanılacak yem karma makinesinin hibe desteğinden faydalanabilmesi için sabit olması şartı aranmaz.

Projelerin Ön Değerlendirmelerinde dikkate alınan kriterler:

<https://1drv.ms/b/s!AvA4x730IOhb9G79hfrh5K1PdQzP>

Yatırım Konuları ve İlgili Koşullar: Yatırımcılar tüm yatırım konularında ülke genelinde sadece 1 adet proje başvurusunda bulunabilir.

Kapsam	Yatırım Konusu	Koşullar
Ekono mik Yatırım lar	Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik yeni tesislerin yapımı	<ul style="list-style-type: none">• Un ve karma yem konularında yeni yatırım tesisi başvuruları kabul edilmez. Kütü pamuk konusunda kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme dışındaki başvurular kabul edilmez. Çay konusunda sadece yaş çay üretiminin yapıldığı illerdeki başvurular kabul edilir. (Yaş çay üretiminin yapıldığı iller: Ordu, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin.)• Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik yeni tesis başvurularında sadece çelik silo ve soğuk hava deposu hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
	Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik mevcut faal	§ Doğal yapılar için depolama başvurusu kabul edilmez.
	Yatırım olan veya olmayan tesislerin kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenilenmesi	§ Çelik silo başvurusu mevcut bir tesisin (un fabrikası, yem fabrikası vb.) bir ünitesi olarak yapılıyor ise yatırımın niteliği kapasite artırımı -teknoloji yenileme, proje konusu kodu ise BÜİ olmalıdır. Çelik silo başvurusu bağımsız bir tesis olarak yapılıyor ise niteliği yeni tesis, kodu ise ÇES olmalıdır.
	Tarımsal ürünlerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik kısmen yapılmış yatırımların	§ Mevcut bir tesisin ünitesi olarak yapılacak silo başvurularında mevcut tesise ait yapı kullanma izin belgesinin de başvuru ekinde sunulması gerekmektedir. Bu silo inşaatı yapı ruhsatına tabi ise yapı ruhsatının ilk ödeme talebi ekinde sunulması gerekmektedir.

**tamamlanm
ası**

§ Soğuk hava depolarında depolama alanı 750 m² 'den veya depolama hacmi 4.500 m³'den düşük olamaz. (Gerçek kişi başvuruları ve tarımsal amaçlı kooperatif başvuruları hariç.)

§ Çelik silo ve soğuk hava deposu tesislerine yönelik tamamlama ve kapasite artırımı-teknoloji yenileme başvuruları hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

- Tarımsal ürünlerin işlenmesi kapsamında, başka bir yatırım tesisinde ilk işleme yapılan mamul ürünün ikincil işlemesine ve paketlenmesine yönelik yatırım teklifleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. (Sert kabuklu meyveler bu madde kapsamında değildir.)

§ Örneğin çay, zeytinyağı, un vb. gibi başka bir yatırım tesisinde işlenmiş, mamul haline getirilmiş ürünlerin işlenmesi, paketlenmesine yönelik başvurular hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

• İlk ürünün işleme, paketlenmesi ve depolanmasına yönelik yatırımlara hibe desteği verilir.

• Kanatlı, büyükbaş ve küçükbaş hayvanların etlerinin işlenmesinde karkas et birinci ürün olup tanımları aşağıdaki gibidir.

§ Kanatlı Karkası: Tekniğine uygun olarak kesilmiş, tüyleri yolunmuş, içi boşaltılmış, baş ve ayakları kesilmiş, yıkama ve soğutma işlemi görmüş, suyu sızdırılmış bir bütün halindeki kasaplık kanatlı hayvan gövdesidir.

§ Büyük ve Küçük Baş Karkası: Kasaplık hayvanın kanının akıtılıp yüzüldükten, iç organları boşaltılıp, baş ve ayaklarından ayrıldıktan sonra elde edilen gövdesidir.

• Büyükbaş ve küçükbaş hayvanların derilerinin işlenmesinde ham deri birinci ürün olup tanımı aşağıdaki gibidir.

§ Ham Deri: Hayvanlardan yüzülmüş ve koruma işlemleri dışında işlem görmemiş derilerin tamamını kapsamaktadır.

§ Hayvansal ürün olarak derinin işlenmesine yönelik yatırım tesislerinde birinci ürün olarak pikle deri ve kromlu deri hariç sadece tuzlu yaş veya kuru (Hava kurusu, tuzlu kuru, don kurusu) ham derinin işlendiği tesisler hibe desteği kapsamındadır.

§ Deri işleme tesisine yönelik hibe başvuruları yatırım yerinin organize sanayi bölgesi olması şartıyla kabul edilir.

**Yenilenebilir
Enerji
Kaynakları
kullanan
Yeni
Seraların
yapımı**

- Sera tesisleri için tamamlama ve kapasite artırımı-teknoloji yenileme hibe başvurusu yapılamaz. Ancak, mevcut seralar için sadece yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir ve bu başvurular kapasite artırımı-teknoloji yenileme olarak değerlendirilir.
- Yenilenebilir enerji kaynaklı (Jeotermal, Biyogaz, Güneş ve Rüzgar) sera başvuruları yeni tesis olarak yapılır. Yenilenebilir Enerji İçermeyen Sera yapımına yönelik yatırım proje başvuruları kabul edilmez.
- Yenilenebilir enerji kullanan yeni seralar en az 3 dekar olmalıdır.
- Yenilenebilir enerji dönüştürme tesisleri ile sera yapımı projesinin birlikte tek bir yatırım proje teklifi olarak verilmesi gerekir.
- Yenilenebilir enerji kaynağı olarak güneş enerjisi kullanan sera projelerinde; güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisinin başvuruya esas projede bulunması zorunludur. Bunların dışındaki sistemler kabul edilmez.
- Mevcut seralarda kullanılmak üzere yenilenebilir enerji üretim tesisi konulu başvurularda güneş enerjisi kullanılması halinde teknik gerekçelerinin açıklanması ve ilgili mevzuata aykırı olmaması durumunda paneller yakın parselde yer alabilir. Bu durumda seranın bulunduğu parselde yer alan enerji nakil hattı da hibe desteği kapsamında olup enerji nakil hattının parsel dışındaki kısmı yatırımcı tarafından aynı katkı olarak karşılanmalıdır.
- Yenilenebilir enerji kaynaklı (Jeotermal, Biyogaz, Güneş ve Rüzgar) sera başvurularında başvuru konusu SER olur, niteliği yeni tesis ve elektrik enerjisi üretilcekse en geç ilk ödemede bağlantı anlaşması alınması şarttır.
- Ancak, mevcut seralar için sadece yenilenebilir enerji kullanımına yönelik başvuru yapılabilir ve bu başvurular kapasite artırımı -teknoloji yenileme olarak değerlendirilir.
- Yenilenebilir enerji kaynaklı sera başvurularında yenilenebilir enerji kaynağı eğer jeotermal veya biyogaz ise seranın sadece ısı ihtiyacını karşılaması yeterlidir.
- Mevcut seraların enerji ihtiyacının yenilenebilir enerji kaynağından karşılanmasına yönelik başvuruda bulunulması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği kapasite artırımı-teknoloji yenileme, projenin konusu kodu ise YEÜ (Yenilenebilir Enerji Üretim Tesis) olmalıdır. Aksi takdirde,

örneğin projenin konusu kodu SER (Yenilenebilir Enerji Kullanan Seralar) olarak belirtilmiş ise başvuru iptal edilir.

· Daha önce yenilenebilir enerji kaynaklı sera ile ilgili olarak hibe desteğinden yararlanan yatırımcılar aynı sera ile ilgili başvuru yapamazlar.

· Yenilenebilir Enerji kaynaklı yeni sera başvurularında dekara maliyet:

§ Topraklı seralarda en fazla 125 bin TL/da

§ Topraksız seralarda en fazla 160 bin TL/da

§ Topraksız sislemeli cam seralarda en fazla 200 bin TL/da

· Topraksız, sislemeli ve su kültürü (Hidroponik) kullanan seralarda örtü malzemesine bakılmaksızın en fazla 200.000 TL/da olmalıdır.

- Mevcut Seraların 3 dekardan küçük olmaması ve Örtü Altı Kayıt Sistemine kayıtlı olması şartı aranmaktadır.
- Yenilenebilir Enerji kaynaklarından Jeotermal, Biyogaz, Güneş ve Rüzgar Enerjisi üretim tesisleri;

Tarımsal Faaliyetlere yönelik yapılmış/yapılacak tesislerde ve Mevcut Modern Seralarda kullanılmak üzere; Yenilenebilir Enerji Kaynakların dan Elektrik Üreten Tesislerin yapımı

§ Tebliğde yer alan yatırım konularıyla ilgili yeni tesis başvurularında projenin bir unsuru olması halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

§ Tebliğ kapsamında bulunan konularla ilgili tarımsal faaliyetlere yönelik yapılmış ya da yapılacak tesislerin enerji ihtiyacını karşılamak üzere birden fazla yenilenebilir enerji kaynağı kullanılabilir.

§ Tebliğde yer alan yatırım konularıyla ilgili mevcut bir tesisin (mevcut tesisin program kapsamında gerçekleştirilmiş olması şartı aranmaz) enerji ihtiyacını karşılamaya yönelik başvuru olması halinde; hibe başvuru formunda yatırımın niteliği kapasite artırımını -teknoloji yenileme, projenin konusu YEÜ (Yenilenebilir Enerji Üretim Tesisi) olarak belirtilmelidir.

§ Yenilenebilir enerji olarak jeotermal, biyogaz, güneş ve rüzgar enerjisi kullanacak bütün yatırım konularında yenilenebilir enerji üretimi mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisin kurulu güç üzerinden hesaplanan yıllık enerji ihtiyacının en az %51'ini en fazla %110'unu karşılayacak şekilde projelendirilmesi halinde hibe desteğinden faydalandırılır. Elde edilen enerji; mevcut veya bu Tebliğ kapsamında kurulacak tesisteki enerji ihtiyacının %110'unu aşması durumunda elde edilen toplam enerji ile tesiste ihtiyaç duyulan enerji oranlanarak hibe ödemesi yapılır.

Bu oranların dışında kalan kısımlar aynı katkı olarak karşılanmalıdır.

§ Elektrik piyasasında lisanssız elektrik üretimine ilişkin yürürlükte olan yönetmelik hükümlerine göre projelendirilmelidir.(Ruhsat işlemlerinin uzun zaman alabileceği öngörüsü üzerine yatırımcıların mağduriyet yaşamamaları için işlemlere hibe sözleşmesi öncesi başlaması kendi menfaatlerine olacaktır.)

§ Jeotermal enerji kaynağı için kiralama yapılabilir. Ancak kiralama süresi tebliğ yayım tarihinden itibaren en az 7 yıl olmalıdır. Kiralama bedeli ise hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Tesisin bulunduğu parselde yer alan jeotermal nakil hattı hibe desteği kapsamında olup parsel dışındaki nakil hattı hibe desteği kapsamı dışındadır.

§ Jeotermal kuyu ile ilgili hibe ödemesi yapılabilmesi için sondaj neticesinde pompa tecrübesi sonucu yeterli suyun çıkarılması ve işletme ruhsatının alınmış olması gerekmektedir.

§ Ürün atıkları, katı yakıtlar, doğal gaz, likit gaz gibi maddelerin yakılması sonucu elde edilecek enerji Yenilenebilir Enerji olarak değerlendirilmez

Büyükbaş I-
,
Küçükbaş ş için
, Kanatlı, sabit
Örtüaltı yatırımlar
yetiştiricil
iğine a)
yönelik Damızlık
yatırım (Manda/S
konuların ığır)
da
yapılacak II-
tesislerde; Küçükba
[İyi Tarım Uygulamaları kodu](#) ş için
[Tebliğ \(Tebliğ no: 2016/46\)](#) sabit
yer alan yatırımlar
kapasite b) Süt
ve yapım (Koyun/
standartlar Keçi)
ma uygun
olması

- Damızlık sığır: en az 10 baş damızlık kapasiteli tesis
- Damızlık Manda yetiştiriciliği: en az 10 baş süt mandası kapasiteli tesis
- Et/Süt koyuncululuğu: en az 100 baş et/süt koyunu kapasiteli tesis
- Et/Süt keçiciliği: en az 100 baş et/süt keçisi kapasiteli tesis
- Süt üretimine yönelik küçükbaş (koyun/keçi) ve damızlık büyükbaş (manda/sığır) konusunda yapılacak başvurularda aşağıdaki kriterler dikkate alınacaktır.

§ Kapasitesine uygun planlanmış ahır/ağıl yapımı ile süt sağım ünitelerini içeren yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı-teknoloji yenileme başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir.

§ Sunulacak projede sürü projeksiyonu yer alacaktır.

§ Damızlık büyükbaş süt üretimi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında;

Tarımsal Üretime Yönelik Sabit Yatırımlar

gerekmemektedir.

başvuru sahibinin kendisine ait olan veya taahhüt edeceği hayvan varlığı proje kapasitesinin % 60'ndan az olamaz. Örneğin sunulacak projenin kapasitesi 50 baş ise başvuru sahibinin en az 30 baş süt ineği veya süt mandasına sahip olması veya nihai rapordan önce hayvan varlığını karşılayacağını (30 baş) taahhüt etmesi gerekmektedir.

§ Koyun ve/veya keçi için sabit yatırım proje başvurularında; başvuru sahibinin kendisine ait olan veya taahhüt edeceği hayvan varlığı proje kapasitesinin % 40'ndan az olamaz. Örneğin sunulacak projenin kapasitesi 500 baş ise başvuru sahibinin en az 200 baş koyun-keçiye sahip olması veya taahhüt etmesi gerekmektedir. Süt sağım ünitesi, yem kırma makinesi, yem deposu, süt soğutma tankı, kuzu/oğlak bakım ünitesi ve padok gibi unsurları bulundurması zorunludur. Ancak kapasitesi 500 baştan küçük olan başvurularda ise bu unsurlar zorunlu değildir.

§ Damızlık büyükbaş süt üretimi için yapılacak yeni tesis başvurularında, ahır ve sabit süt sağım ünitesi birlikte projelendirilecektir. Bilgisayarlı sürü yönetimine sahip sağım ünitesi veya komple sistem süt sağım ünitesi, gübre sıyrıcı, gübre çukuru, yem karma makinesi (sabit/hareketli), yem deposu, süt soğutma tankı, buzağı kulübeleri, hayvan bakım sehпасı, silaj çukuru, doğumhane, buzağı bakım ünitesi ve padok gibi unsurlar hibe desteği kapsamında değerlendirilir.

§ Koyun-keçi yatırımlarında et ve süt üretimi ayrımı yapılmamaktadır. Bu nedenle koyun-keçi için yapılacak yeni tesis başvurularında, ağıl ve süt sağım ünitesi birlikte projelendirilecektir. Yatırımın niteliği yeni yatırım olması şartıyla mobil süt sağım ünitesi projenin içinde hibeye esas gider olarak değerlendirilebilir. Aksi halde mobil süt sağım ünitesine destek verilmez. Yeni yatırım olmadığı durumda yatırımcı mobil

süt sağım ünitesini almak isterse aynı katkı ile karşılamak durumundadır.

§ Büyükbaş ve küçükbaş konularında yeni yatırım niteliğindeki başvurularda kendisine ait veya en az 7 yıl kiralanmış tarım arazisinde yem bitkisi ekimi yaptığını göstermesi durumunda; yem bitkileri ekim, biçim, paketleme ve gübre dağıtma makineleri projenin içinde hibeyle esas gider olarak değerlendirilebilir. Yem bitkisi üretim alanı hayvan sayısı ile orantılı olmak zorunda olup 1 büyükbaş veya 10 küçükbaş hayvan için en az 3 dekar ekilir yem bitkisi arazisi olmalıdır.

§ Mevcut ahır/ağılın kapasitesini artırmaya yönelik olarak kapasite artırımı - teknoloji yenileme konusunda hibe başvurusu yapılabilir. Örneğin mevcut ahır/ağılın kapasitesi 200 baş iken 400 başa çıkarılması gibi.

§ Mevcut ahır/ağılda yukarıda açıklanan unsurların mevcut olması şartıyla, sadece sabit süt sağım ünitesi için de kapasite artırımı-teknoloji yenileme konusunda hibe başvurusu yapılabilir.

§ Canlı hayvan alımı hibe kapsamında değildir.

§ Aynı bölümlerde yer alması şartıyla, koyun ve keçi aynı proje kapsamında yer alabilir.

§ Hayvan alacağını taahhüt ederek proje sunanlara bu taahhüdünü yerine getirmediği sürece hibe ödemesi yapılmaz. Yatırımcının hayvan alımı ile ilgili taahhüdünü yatırım süresi içerisinde yerine getirmesi ve hayvan varlığının il müdürlüğünce yerinde tespit edilerek kayıt altına alınması ve yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

§ Hayvan varlığı mevcut olan yatırımcılar için yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

§ Etçi ırk damızlık sığır yetiştiriciliğinde süt sağım ünitesi şartı aranmaz.

- Etçi damızlık büyükbaş (sığır) konusunda yapılacak başvurularda aşağıdaki kriterler dikkate alınacaktır.

§ Yeni tesis/tamamlama/kapasite artırımı- teknoloji yenileme başvuruları hibe kapsamında değerlendirilir.

§ Etçi damızlık Büyükbaş için yapılacak yeni tesis başvurularında, projede belirtilen tesis kapasitesindeki hayvan varlığının en az % 70'i karşılanacaktır. Örneğin, ahır kapasitesi 100 baş ise, en az 70 baş damızlık et hayvanı alması gereklidir. Hibe ödemesi bu koşul yerine getirilmeden yapılmaz. Gübre sıyırıcı, gübre çukuru, yem karma makinesi (sabit/hareketli), yem deposu, silaj çukuru gibi unsurlar hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Kesimhane hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

§ Damızlık büyükbaş süt üretimi için yapılan sabit yatırım proje başvurularında sürü projeksiyonu taahhüt sayılır. Etçi damızlık büyükbaş için yapılan sabit yatırım proje başvurularında faaliyete başlamak için edinilen canlı hayvan sayısı için taahhüt ayrıca verilebilir, ya da başvuruda belirtilir.

§ Canlı hayvan alımı hibe kapsamında değildir.

§ Hayvan alacağını taahhüt ederek proje sunanlara bu taahhüdünü yerine getirmediği sürece hibe ödemesi yapılmaz. Yatırımcının hayvan alımı ile ilgili taahhüdünü yatırım süresi içerisinde yerine getirmesi ve hayvan varlığının il müdürlüğüne yerinde tespit edilerek kayıt altına alınması ve yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

§ Hayvan varlığı mevcut olan yatırımcılar için yatırımın tamamlanmasından sonra hibe ödemesi yapılır.

- Damızlık büyükbaş ve küçükbaş yetiştiriciliğine yönelik sabit yatırım projeleri;

§ Bakanlığımızın yürürlükte olan Çiftlik Hayvanlarının Refahına İlişkin Yönetmelik hükümleriyle uyumlu olmalıdır.

§ Maliyetleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı birim fiyatlarını aşamaz

III- Hindi ve kaz yetiştiriciliği için sabit yatırımlar

- Hindi ve Kaz yetiştiriciliğinde yumurta üretimine hibe desteği verilmez.
- Hindi/Kaz yetiştiriciliği: en az 1000 adet hindi/kaz kapasiteli tesis
- 9/5/2017 tarihinde yayınlanan [Ticari Etlik ve Yumurtacı Kanatlı İşletmelerin Biyogüvenlik Talimatına](#) uygun olması gerekmektedir.
- Kesimhane hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

Et (Hindi/Kaz)

IV- Kültür Balıkçılığına yönelik sabit yatırımlar

- Kültür balıkçılığı: en az 10 ton kurulu üretim kapasiteli tesis
- İç sularda üretim ve yetiştirme amacıyla yapılan sabit yatırımları kapsar.
- Destekleme kapsamında üretim ve yetiştirme amacıyla yapılan havuzların betonarme olması zorunludur.
- Sadece kuluçkahaneye yönelik başvurular da hibe kapsamında değerlendirilir.

V- Kültür Mantarcılığına yönelik sabit yatırımlar

- Kültür Mantarcılığına yönelik sabit yatırımlar; Mantar Üretim Tesisi ve bu tesisin kapasitesine uygun kompost hazırlama ünitesi ile birlikte projelendirilebileceği gibi sadece Mantar Üretim Tesisi olarak da projelendirilebilir.
- Yeni tesis olarak tek başına kompost hazırlama ünitesine hibe desteği verilmez. Ancak mevcut bir Mantar

Üretim Tesisi için yapılacak kompost hazırlama ünitesi için Kapasite Artırımı - Teknoloji Yenileme olarak başvuruda bulunulabilir.

- Sabit raflar ve paketleme ünitesi de hibe desteği kapsamındadır.

Hayvansal ve Bitkisel Orijinli Gübrelerin İşlenmesi, Paketlenmesi ve Depolanması

- Hayvansal orijinli gübreler, hayvanların dışkıları ile yataklıklarının artıklarından oluşan ürün (Ahrır gübresi veya çiftlik gübresi)
- Bitkisel orijinli gübreler, tarımsal amaçlı yetiştirilen bitkilerin kendisinden yada işlenmesi sonrası elde edilen yan ürünlerinden oluşan ürün. (örnek sera veya budama atıkları v.b.)
- Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin işlenmesi ve paketlenmesine yönelik yeni tesis, kapasite artırımı - teknoloji yenileme ile tamamlama proje başvurularına hibe desteği verilmektedir. Ancak yeni tesis veya tamamlama hibe başvurularında sunulan projede mutlaka işleme ve paketleme üniteleri birlikte yer almalıdır. Hayvansal ve bitkisel orijinli gübrelerin her biri için tek başvuru yapılabileceği gibi iki konuyu birlikte içeren başvuru da yapılabilir.
- Yeni tesis veya tamamlama kapsamında sadece işleme veya sadece paketleme tesisi başvurularına hibe desteği verilmez.
- Gübre toplayıcı ve taşıyıcı işlevi yapan kendinden hareketli ya da çekilir tip makine ve ekipman hibe desteği kapsamında değerlendirilmez.

Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımları

Kırsal Turizm Yatırımları

Çiftlik Faaliyetlerin

- Kırsal Ekonomik Altyapı Yatırımlarından Kırsal Turizm için yeni tesis, diğer yatırımlar için kapasite artırımı ve/veya teknoloji yenileme konusunda başvuru yapılabilir. Ayrıca, Kırsal
- IPARD kapsamında olmayan 39 ilde sadece yeni tesis başvuruları için kırsal alanda en az 5, en fazla 25 oda kapasiteli konaklama tesisleri ile sosyal yaşam alanlarını (Restoran, kafe, çocuk parkı v.b) içinde barındıran tesislere verilecektir. Alınacak makine ekipman ve malzemeler tesisin kapasitesiyle orantılı olmalıdır. Konaklama tesislerinde gerekli izin, ruhsatlar, işyeri açma ve çalışma belgesi nihai rapor ile birlikte istenir. Konaklama tesisi yatırımları dışındaki yatırımlarda ise Turizm Belgesi istenir.
- Çiftlik olarak sadece hayvansal üretim yapan ya da kanatlı üretimi

**in
Geliştirilmes
ine Yönelik
Altyapı
Sistemleri**

Turizm ve El Sanatları Ve Katma Değerli Ürünler konularına sadece kırsal alanda başvuru yapılabilir.

§ Yatırım konuları illere göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle tarımsal amaçlı kooperatif, birlik ve bunların üst birlikleri; hangi ilde yatırım yapacaklarsa o il için tebliğde belirtilen yatırım konularından birine başvurabilirler.

yapan işletmeler çiftlik kabul edilmemekte, sadece bitkisel üretim yapan veya bitkisel üretim ile birlikte hayvansal üretim yapan işletmeler çiftlik olarak kabul edilmektedir.

- Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesine Yönelik biyogüvenlik tedbirlerinde ÇED raporu ve yapı kullanım izin belgesi nihai rapor ile birlikte istenir.
- Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesi kapsamında Yapı Kullanım İzin Belgesi alma zorunluluğu olan tesisler/üniteler için nihai raporda yapı kullanım izin belgesi istenir.
- Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik olarak yukarıda belirtilen gruplardan sadece bir tanesi için başvuru yapılabilir.

§ Balıkçı barınaklarının modernizasyonu, balıkçı barınakları ile birlikte iç sularda, denizlerde ve havuzlarda yetiştiricilik yapan işletmeler için buzlama makinesi, balık nakil tankı (Balık nakil tankı üretimi ile orantılı olmalı), kafes ve kafes ağı, balık boylama makinası, fish pump, tambur filtre, tekne üzerinde hidrolik yükleme ve boşaltma aparatı

§ Çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme ve dağıtma sistemleri, çiftlik gübresi depolama ve/veya işleme tesisi olanlara çiftlik gübresi dağıtma sistemleri,(tüm imalatlar TSE, yürürlükteki teknik mevzuata, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yapı işleri genel teknik şartnamesine uymalıdır, kullanılacak yapı malzemesi sızdırmaz ve sülfata dayanıklı olmalıdır) ceviz hasat makinesi

§ Yaylacılar ve gezici arıcılar için çekilir tip güneş paneli, çekilir tip karavan, yaylacılar için çadır ahır ve ağıl, arıcılar için bal süzme, sır alma, bal dinlendirme

§ Tarımsal üretimiyle orantılı çiftlik içinde üretilen ürünlerin işlenmesine yönelik işleme

tesisleri, soğuk hava deposu, soğuk oda, şoklama ünitesi, çelik silo

§ Hayvansal üretime yönelik en fazla 1000 adet kapasiteli taşınabilir kanatlı kümesi, süt soğutma tankları, süt sağım sistemleri, yem karma (sabit/hareketli), yem kırma/ezme, büyükbaş yemlik ve suluk küçükbaş yemlik ve suluk, hayvan padok sistemleri, üstü kapalı kaba yem deposu

- Bitkisel üretime yönelik yüksek plastik tünel (Bağımsız veya blok şeklinde tünel), meyve bahçelerinde don ve dolu zararını engellemeye yönelik sistemler, mantar yetiştiriciliğine yönelik sera, faal durumda olup yenilenebilir enerji kullanacak seraların modernizasyonu için ısıtma sistemi, ısı perdesi, polikarbon sera örtüsü
- Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesine yönelik Gezici Arıcı ve Yayılcılar için yapılan başvurularda sabit işletmenin olduğu yerin mülkiyet belgesi istenir.
- Çiftlik Faaliyetlerinin Geliştirilmesine yönelik yatırımlarda yatırımcıya ait farklı parseller bir bütün ve tek işletme olarak değerlendirilir.
- Kırsal ekonomik altyapı yatırımlarından çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri hariç, bütün başvurularda başvuruya esas yatırım konusunun hibe desteği kapsamında değerlendirilebilmesi ve hibe desteğinden yararlanabilmesi için, alınmış veya alınacak olan yapı ruhsatı ve yapı kullanım izin belgelerinin mutlaka başvuru konusu ile uyumlu olması gerekir.

§ Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri yatırımlarında yapı ruhsatı ve yapı kullanım izin belgesi şartı aranmaz. Ancak ulusal mevzuat gereği yapılacak olan alt yapı sistemleri yatırımları ruhsatlara tabi ise, yatırımcı bu ruhsatları

El Sanatları ve Katma Değerli Ürünler

Bilişim Sistemleri ve Eğitimi

nihai rapor ekinde sunmak zorundadır. Bitkisel ve hayvansal üretimine dair kapasite raporu veya ekspertiz raporu il müdürlüğünden alınır.

- IPARD kapsamında yer almayan 39 ilde Kırsal Alanda bulunan tesislerde illerce belirlenecek çeşitli el sanatları:
<https://1drv.ms/b/s!AvA4x730lOhb9G8P7suFMeVkbCi2>
- Sürü yönetim sistemi, Bakanlık kayıt sistemlerine entegre bilişim sistemleri ile ekipmanları ve sadece tarımsal kooperatiflere yönelik yürürlükteki mevzuatlara uygun çalışacak su ürünleri mezat sistemi

Dikkat edilmesi gereken diğer hususlar

- Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı (KKYDP) kapsamında proje büyüklüğü 500 bin TL ve üzeri yatırımlarda hibeye esas ilk ödeme talebi için kesilen fatura tutarı 500 bin TL'nin altında olamaz.
- Yeni tesis başvuruları için; yapı/İNŞAAT ruhsatı en geç ilk İNŞAAT ödeme talebiyle birlikte ve tüm başvurularda elektrik enerjisi üretilecekse bağlantı anlaşması en geç ilk ödemede verilmelidir.
- Proje sahibi, hibe sözleşmesi kapsamında sağlanmış tesis, makine, ekipman, teçhizat ve diğer malzemelerin mülkiyetini, yerini ve amacını proje yatırımının bitiminden itibaren 5 yıl içinde değiştiremez.
- Nihai rapor ve ekleri tamamlanmayan projenin son ödemesi yapılmaz. Son ödeme tutarı da hibeye esas proje tutarının %20'sinden az olamaz.
- Aynı proje kapsamında farklı ürün ya da ürün gruplarının işlenmesi ve paketlenmesine yönelik proje teklifi yapılamaz. Örneğin, sütün işlenmesine yönelik faaliyette bulunan bir işletmede meyve, sebze gibi başka bir ürünün işlenmesi ya da paketlenmesi gibi bir proje başvurusu yapılamaz. Ancak, ilgili mevzuatına uygun olması koşuluyla soğuk hava depolarında farklı ürün ya da ürün gruplarının depolanmasına yönelik projeler kabul edilir.
- Ürün çeşitlendirmesine yönelik yatırım başvuruları faal olan tesislerde kapasite artırım ve teknoloji yenileme niteliğinde yapılır.
- Üretim kapasitesine uygun soğuk hava ve/veya şoklama ünitesi bulunmayan büyük baş, küçükbaş ve kanatlı hayvan kesimhaneleri, su ürünleri, et ve süt işleme tesisi projeleri hibe desteği kapsamında değerlendirilmez. Yasal mevzuata uygun bir soğuk hava ve/veya şoklama deposuna sahip olduğu belgelenen başvurular ise söz konusu soğuk hava deposunun, tesisin yapılacağı parselde yer alması ve tesis ile bir bütünlük arz etmesi halinde hibe desteği kapsamında değerlendirilir. Örneğin faal olan bir soğuk hava deposu işleten yatırımcı et işleme tesisi için başvuruda bulunduğu soğuk hava deposunun tesis ile aynı parselde yer alması halinde projede soğuk hava deposu bulunması şartı aranmaz ve bu başvurular yeni tesis olarak yapılır.

- Kapasite artırımı - teknoloji yenileme başvurularında işleme, paketlenme ve depolama tesislerinde depolama ünitesi ek ünite olarak yapılacak ise kapasitesinin tesisin kapasitesi ile uyumlu olması gerekmektedir. Örneğin tohum işleme, paketlenme ve depolama tesisinde tesisin depolama kapasitesi yetersiz ise bu durumda tesis kapasitesi ile uyumlu olması şartıyla çelik silo dışındaki depolama yapısı da hibe desteği kapsamında değerlendirilir.
- Zeytinyağı konusunda;
 - Yeni tesis proje başvurularında iki fazlı sistem olması koşulu aranmaz.
 - Tamamlama projesi başvurularında sunulan projelerin iki fazlı sistem olması koşulu aranmaz
 - Kapasite Artırımı-Teknoloji Yenileme projesi başvurularında iki fazlı tesisler ile üç fazlı tesislerin iki fazlı sisteme dönüştürülmesine yönelik projeler değerlendirilir.
 - Meyve ve/veya sebze (kayısı, incir, domates, biber vb.) kurutma tesisi projelerinin iklimlendirme unsurlarını içermesi şarttır.

Yatırımın Gerçekleştirileceği Yerin Mülkiyeti ile İlgili Koşullar

Kapsam	Koşullar
Tüm Yatırım Konuları	<ul style="list-style-type: none"> • Başvuru sahibi adına olabilir. • Hazine, Belediye, İl Özel İdaresi, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Ziraat Odası, Ticaret Borsası, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Organize Sanayi Bölgesi, Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük İhtisas Sanayi Sitesinden başvuru sahibi adına tahsis/irtifak tesis edilmiş olabilir. • Hazine, Belediye, İl Özel İdaresi, Ticaret Odası, Sanayi Odası, Ziraat Odası, Ticaret Borsası ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden kiralanmış olabilir. • Yukarıda sayılanlar dışında kalan diğer tüzel kişiler ile gerçek kişilerden kiralanmış olabilir. • Yatırım yeri kamu kurum ve kuruluşları dışında gerçek ya da tüzel kişilerden kiralanmış ise kira sözleşmesinin noter tasdikli olması şarttır.
Yeni tesis, Tamamlama ve Kapasite Artırımı ve/veya Teknoloji Yenileme başvuruları	<ul style="list-style-type: none"> • Tahsis/irtifak/kiralama süresi Tebliğin (2017/22 nolu Tebliğ) yayım tarihinden itibaren en az 7 yıl olacaktır. • Köy tüzel kişiliğine ait yerlerde mutlaka Kaymakamlık onayının alınması gerekir. • Organize Sanayi Bölgesi, Tarıma Dayalı İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ve İhtisas Küçük Sanayi Sitesinde yapılacak yatırımlar için alınan arsa tahsis/irtifak belgesi bağlı oldukları mevzuata göre alınır. • 3218 Sayılı Serbest Bölgeler Kanununa göre kurulmuş serbest bölgelerde yapılacak yatırımlar için başvuru kabul edilmez.
Aynı parselin birden fazla kişi tarafından	<ul style="list-style-type: none"> • Kiralanan alan sunulan yatırım projesi için yeterli olmalıdır. • Kiralama, başvuru yılı itibariyle en az 7 yıl süreli ve noter tasdikli olmalıdır.

kiralanarak başvuru
yapılması

- Ulusal mevzuat gereği alınması gereken tüm yasal izin ve ruhsatlardan başvuru sahipleri sorumludur.

Daha fazla bilgi ve sorularınız için:

Kırsal Kalkınma Proje Uzmanı

Osman KARABOYUN

Ziraat Mühendisi

Tel: 05426097508

tarimsalhibe.com